

Zrównoważony rozwój gospodarczy, który w XXI wieku stał się celem priorytetowym w wielu krajach o wysokim poziomie industrializacji, nie będzie możliwy do osiągnięcia bez uprzedniego rozwiązania problemu magazynowania energii elektrycznej. Jedno z bardziej obiecujących rozwiązań w tym zakresie zakłada wykorzystanie zjawiska elektrolizy do wytwarzania wodoru z nadwyżek energii elektrycznej, przy użyciu stałotlenkowych elektrolizerów typu SOEC (ang. **Solid Oxide Electrolyzer Cells**). Do budowy elektrolizerów SOEC stosowane są te same materiały oraz rozwiązania konstrukcyjne, co w ogniwach paliwowych SOFC (ang. **Solid Oxide Fuel Cell**). W obu przypadkach pojedyncze komórki elektrochemiczne, złożone z katody, anody oraz stałotlenkowego elektrolitu, łączone są w stos za pomocą metalicznych interkonektorów. Łączna liczba komórek decyduje o całkowitej mocy tych urządzeń. **Okazało się jednak, że degradacja korozyjna elektrolizera SOEC zachodzi szybciej niż ogniwa paliwowego SOFC, co związane jest z odwróceniem kierunku reakcji elektrochemicznej oraz użyciem innych składów gazowych mieszanin. W szczególności dotyczy to korozji interkonektorów od strony anodowej.** Ekstremalne warunki eksploatacyjne elektrolizerów SOEC, na które składają się: agresywne działanie utleniająco-redukującego środowiska gazowego, temperatura pracy powyżej 700°C oraz okres bezawaryjnej pracy sięgający 40,000 godzin, zmuszają do sięgnięcia po materiały o odpowiednio dobranych właściwościach mechanicznych, strukturalnych i fizykochemicznych. Między innymi materiały te powinny cechować wysoka stabilność termiczna, dobra odporność na korozję wysokotemperaturową, odpowiednio dopasowany współczynnik rozszerzalności cieplnej do pozostałych elementów ogniwa, a także niski poziom powierzchniowej rezystancji elektrycznej ASR (ang. **Area Specific Resistance**), który nie powinien przekraczać $0,1\Omega\cdot\text{cm}^2$. Obecnie obserwuje się wzrost zainteresowania interkonektorami wykonanymi z wysokochromowych stali ferrytycznych. Wynika to z łatwej obróbki mechanicznej tych stali, zbliżonego do elementów ceramicznych elektrolizera współczynnika rozszerzalności cieplnej, a także wysokiego przewodnictwa cieplnego i elektrycznego. Głównym problemem związanym z zastosowaniem interkonektorów wykonanych ze stali ferrytycznej jest wzrost ich powierzchniowej rezystancji elektrycznej ASR, który jest spowodowany procesem korozji. Na w/w stalach powstaje dobrze przyczepna do metalu ochronna zgorzelina Cr_2O_3 , która choć charakteryzuje się stosunkowo niskim przewodnictwem elektrycznym, to jednak przez cały okres eksploatacji elektrolizera zwiększa swoją grubość, przez co przekłada się na stopniowy wzrost jego oporu wewnętrznego. Ponadto tlenek Cr_2O_3 w wyniku reakcji chemicznej z tlenem oraz parą wodną tworzy lotne związki chromu. Następstwem tego niepożądanego zjawiska jest tzw. "efekt zatrucia elektrod" prowadzący do spadku sprawności energetycznej urządzenia. W celu ograniczenia tego niekorzystnego efektu, na powierzchnię gotowych interkonektorów nanosi się powłoki ochronno-przewodzące. Aktualnie szczególnym zainteresowaniem cieszą się powłoki na bazie spinelu manganowo-kobaltowego. Związki kobaltu w świetle unijnych regulacji prawnych traktowane są jednak jako czynnik rakotwórczy. Wynika stąd konieczność ich wyeliminowania ze składu ceramicznych materiałów powłokowych i zastąpienia związkami nietoksycznymi. Rozwiązaniem tego problemu mogą być powłoki wykonane ze spinelu miedziowo-manganowego. Do nanoszenia jednorodnych i ciągłych powłok spinelowych stosować można wiele metod, niemniej jednak najbardziej perspektywiczna pod kątem szerokiej komercjalizacji wydaje się metoda osadzania elektroforetycznego, gdyż jest ona tania i pozwala na obustronne pokrywanie podłoży o znacznych rozmiarach. Słabą stroną tej metody są trudności w otrzymywaniu powłok zwartych. Powłoki pozbawione porowatości można próbować uzyskać stosując dwuetapową obróbkę termiczną. Etap pierwszy obejmuje redukcję składników powłoki, natomiast etap drugi jej resyntezę w powietrzu w celu dogęszczenia. Dwuetapową obróbkę termiczną prowadzi się zazwyczaj w atmosferze mieszaniny $\text{Ar}-10\%\text{H}_2$ w warunkach wysokiej temperatury, co w pewnym stopniu podwyższa koszty tego rozwiązania. **Niniejszy projekt badawczy będzie skupiał się na modyfikacji metody elektroforetycznego nanoszenia powłok ceramicznych, która polegać będzie na współosadzaniu na powierzchni stali ferrytycznej powłoki spinelowej i nanocząstek metalicznej miedzi.** Do chwili obecnej prace w tym zakresie prowadzone były pod kątem optymalizacji parametrów dwuetapowej obróbki termicznej. W proponowanym w ramach tego projektu rozwiązaniu, współosadzanie nanocząstek i spinelu powinna pozwolić na wytworzenie powłok o wymaganych parametrach użytkowych przy zastosowaniu jednoetapowej obróbki termicznej w stosunkowo niskiej temperaturze. Zaowocowałyoby to między innymi obniżeniem kosztów wytwarzania. Podsumowując należy stwierdzić, że wódór ma szansę stać się w najbliższych latach jednym z wiodących nośników energii. Aby jednak było to możliwe, koszty wytwarzania urządzeń do elektrochemicznej konwersji energii muszą być dostatecznie niskie, co jest warunkiem komercjalizacji tej technologii na szeroką skalę. Jedną z dróg do tego prowadzących jest obniżenie kosztów materiałowych, np. poprzez zastosowanie tańszych materiałów, które poddane by zostały modyfikacji w celu zapewnienia im wymaganych właściwości. Przykładem tego może być stal ferrytyczna o obniżonej zawartości chromu pokryta odpowiednią powłoką ochronno-przewodzącą. Projekt ten wychodzi naprzeciw tym wyzwaniom, ponieważ z jednej strony wykorzystuje dostępne na rynku tańsze materiały, a z drugiej dąży do obniżenia kosztów modyfikacji zapewniającej im odpowiednie parametry użytkowe.